

Феодосій,
Митрополит Полтавський і Кременчуцький

НА ЗАХИСТ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ ВІД ФІЛАРЕТІВСЬКОГО РОЗКОЛУ

Дорогі мої!

Ми живемо в особливий, неповторний час, коли кінчається друге тисячоліття від Різдва Христового. Обставини заставляють подумати, чи не кінчається разом з ним і вся наша історія, і наше життя взагалі?

Грізні прикмети вже не шепочуть, а кричать нам про це. Христос колись говорив, що почуєте про війни та воєнні слухи. Підніметься народ на народ і царство на царство, і буде голод, мори і землетруси. Багато лжехристів і лжепророків з'явиться на світі і обмануть багатьох... Посилиться беззаконня, в серцях охолоне любов. Тоді побачите гидоту і запустіння на святому місці. У той час буде велика скорбота, якої ще не було від самого початку світу. І раптом, після скорботних днів отих, сонце потемніє і **місяць** не дасть світла свого. Так мовиться в Євангелії від Матфея у 24-й главі.

Коли придивитися до сьогоденного життя, то мимохіть з'являється думка, що наш світ після 2000-літнього існування робить підсумки своєї довголітньої діяльності. І результатом цього всього ми тепер маємо те, про що говорив Спаситель: безперестанні війни, землетруси, озонові діри, голод, мори, рак, СНІД, ненависть, безвір'я, розпуста, яка починається майже з дитинства; маємо наркоманію, безпробудне пияцтво, розпад сім'ї, мафію, групову злочинність; маємо пограбовану, знищену, згвалтовану Землю, з якої вже нема чого взяти. В недалекому майбутньому вона вже не спроможна буде нас поїти, гидувати, зодягати, зігрівати і давати чисте повітря для наших легенів. Земля нині нагадує від голоду помираючу матір, у котрої порожні груди, без молока, матір, яка вже не може, не має чим годувати своїх нерозумних дітей.

Ще гірші справи в духовному плані. Людство вичерпало себе до самого дна, зайшло в глухий кут, у безвихідь. Воно настільки заплуталось у власних тенетах, що вже і сам премудрий Соломон, мабуть, не зміг би допомогти.

І не хочеться, але мимоволі схилиєшся до думки про глобальну катастрофу або світовий кінець.

Тепер щоночі на небі над нашими головами, як великий смолоскип, висить комета з назвою Хейла-Боппа. Жахливим світлом світить вона, на багато кілометрів розкинувши свій хвіст по просторах Всесвіту. І думається, чи не є цей хвіст тією самою мітлою, за допомогою котрої Господь вимете всяку гидоту і запустіння, що нині ми бачимо на святому місці?

Можливо, що й так. Але поки що гидота торжествує. Вона в народ пустила своїх лжехристів, лжепророків, лжевчителів і лжепастирів, які бродять поміж довірливих людей і облесливо кличуть їх за собою. Один з них каже: "Тут Христос!" – а інший гукає: "Ні, не тут, а там!" (Мф. 24,23), "Ідіть за мною!" І деякі йдуть, а коли ще й долари показують, то за такими бігом біжать...

Одним з таких лжепророків і лжепастирів є колишній митрополит Філарет (Денисенко), тепер позбавлений монашества, розстрижений, відлучений від Церкви, котрому на Архієрейському Соборі 1997 року оголошена **анафема**, себто прокляття.

Після цієї анафеми деякі політики, не знаючи ні церковних законів, ні звичаїв, обурилися і стали на захист нібито покривдженого Філарета, називаючи його патріотом та мучеником за Україну.

Філарета (Денисенко Михайла) я знаю давно. У 1949 році він, після закінчення Одеської Духовної семінарії, приїхав навчатися до Московської Духовної академії. Тут ми з ним і познайомилися.

Цей "патріот" ніколи не говорив українською мовою, і не тому, що не вмів, а просто не хотів. Зневажливо ставився до неї, тобто зрікся. Він знав, що так швидше можна зробити кар'єру. І він її зробив. Став монахом, потім єпископом, архієпископом, і, нарешті, екзархом всієї України. В цьому сані він продовжував нехтувати своєю рідною мовою, ніколи не користувався нею не тільки офіційно, а навіть у приватному житті, аби ніхто не запідозрив в ньому націоналіста. Коли ми, українські архієреї, збиралися на вулиці Пушкінська, 36, то говорили між собою переважно своєю мовою, а Філарет – ніколи! Він не хотів ризикувати посадою, своє власне благополуччя ставив вище інтересів свого народу. То тепер він став "патріотом" і "мучеником", бо біда застала його це вчинити. А коли б його, скажімо, у 1991 році обрали Патріархом Московським, чи був би він взагалі українцем? Ніколи! Чи дав би він Українській Церкві автокефалію? Ні в якому разі!

У 1990 році, коли я був на Івано-Франківській кафедрі, коли уніати добивали нашу Православну Церкву, ми тоді разом з єпископом Тернопільським Лазарем і єпископом Львівським Андрієм звернулися до Філарета, аби він просив у Москви автокефалію для нашої Церкви, бо тільки в такий спосіб можна було врятувати Православ'я. Просили ми Філарета багато разів, але кожного разу чули: "Нам от Москвы нельзя отрываться, нам нужно быть вместе с Московским Патриархом".

Це він, Філарет, розвалив Православну Церкву на Україні, а тепер нашвидкоруч з москаля перефарбувався у жовто-блакитний колір і став "щирим" українцем і національним "героєм". А мене і увесь наш єпископат тепер називають москалями, а Церкву – Московською, Російською.

У мене є томик віршів. В одному з них ще в 1948 році я писав:

ПЛАЧЕ УКРАЇНА

Плаче, плаче Україна,
Плачуть діти України.
Кряче ворон на руїні,
Плаче мати по дитині.

Плаче, плаче Україна
Плачуть квіти рано на долині,
Соловейко зітха на калині,
Плаче козак в домовині.

Плаче, плаче Україна –
Живу гонять в домовину,
Вже від славної булої
Зостались руїни.

Плаче, плаче Україна,
Плаче Дніпр широкий,
Сумують тополі високі,
Плачуть доньки чорноокі.

Плаче, плаче Україна,
Плачуть хмари сірі,
Плачуть вітри буйні
По всій Україні.

Плаче, плаче Україна
Плачуть славні діти,

Плаче кровію полита
Ми́ла на́ша Украї́на.

Плаче, плаче Украї́на,
Плачуть правнуки і внуки.
Стогне, стогне Дні́пр широ́кий
І хви́лі ридають висо́кі.

Плаче, плаче Украї́на.
Ві́ками ко́сті бі́лили і тлі́ли,
Кров рі́чками ли́лася,
Ві́ками кайдани брязкоті́ли.

Плач же, плач же, Украї́но –
Нерозу́мна моя не́нько!
Тво́ї сльо́зи до не́ба хай ли́нуть –
Воро́ги від **Бо́га** зги́нуть.

У то́му ж ро́ці про атеї́стичний за́кон я пи́сав:

Атеї́стичні за́прави́ли
Церкву від держа́ви відді́лили.
Бі́льшої ду́рниці В́же й не тре́ба –
Хі́ба мо́жна По́стави́ти па́ркан
А́ж до са́мого не́ба?!

Я подав тут ці вірші, щоб показати, що я завжди був зі своїм народом. Болів його болями, зичив йому щастя й добра. Чекісти тоді мене називали націоналістом, релігійним фанатиком та буржуазним філософом. За мною слідували, шпигували, але не дивлячись на те все, я писав, хоч і знав, що дуже ризикую, бо можу за це потрапити до сталінських таборів на 7-10 років.

Чи ж ризикував чимось тоді наш "національний герой" Філарет? Нічим! Він навіть материнської мови відцурався, щоб зручніше, затишніше, безпечніше було жити. І не прогадав. Він швидко піднімався по ієрархічній драбині вгору: йому давали церковні й державні ордени, запрошували на міжнародні конференції, посиляли за кордон. Бо вірили йому. У владі він був своєю людиною, йому вольная воля і світ широкий, а мене КДБ хотіло посадити за ґрати; Філарет купує собі під Києвом розкішну дачу, а КДБ мені каже: "Ми тебе пошлемо туди, де круглий рік Різдво", себто до Сибіру.

Після духовної тиранії та свавілля М.С.Хрущова Церква мала відносний перепочинок. Але сатані не спалося. У 70-х роках він знову взявся за своє: храми руйнували, палили, закривали, знущалися над духовенством і віруючими. Філарет, як екзарх, як Голова Української Церкви, мовчав. Навіть більше цього. Буваючи за кордоном усім говорив, що "никакого гонення на Церковь нет". Це була бридка брехня. Я змушений був взятися за перо. В своєму листі до Генерального секретаря ЦК КПСС Л.І.Брежнєва на 200 сторінках рукописного тексту я показав усі страждання Церкви і віруючих. Це нам дуже допомогло. З нас перестали знущатися. Я тоді у своєму зошиті писав:

Вста́нь, вста́нь,
Мі́й до́брий І́сусе,
На церкву погля́нь,
Я́ка ї́й спо́куса.
Зно́ву ві́втарі Тво́ї

Знеславлені, осквернені
І церкви Твої святі
Знову зруйновані.

Пишучи лист в ЦК, я знав, що йду на жертву, на вірну смерть, бо більшовики такого нікому не прощають. Образно кажучи, я своїми грудьми закрив ту амбразуру, з котрої на нас стріляло атеїстичне беззаконня. Чому ж цього не зробив Філарет? Адже він тоді був Головою Церкви і це було його прямим обов'язком... Та він тоді ордени получав і говорив: "Никакого гонення на Церковь нет".

Розпочався 1988 рік і наша Церква готувалася урочисто відзначити своє славне тисячоліття. Кожному відомо, що Хрещення Русі відбулося в Києві, на Дніпрі. Десь приблизно за півроку до цієї дати я поцікавився, чи буде нам повернена Києво-Печерська Лавра? Мені відповіли, що ні, не буде. Замість неї в Москві віддають Церкві Данилівський монастир. "Це добре, – сказав я, – але Хрещення Русі відбулося не тут, а в Києві, і тому треба монахам повернути Київську Лавру".

Я написав генсеку М.С.Горбачову лист з проханням відкрити Києво-Печерську Лавру. Мій лист потрапив за кордон. Текст листа почали передавати "Свобода", "Голос Америки" та інші радіостанції. Лист пішов по руках киян. Мене підтримали, спасибі їм, письменник Олесь Гончар, академік М. Амосов, співак А. Солов'яненко та багато інтелігенції. Було чимало шуму. З Москви до мене прибули кедебісти. Вони сердито сказали: "Своїми виступами та листами Ви нам набридли, і тому ми вас відправимо на пенсію".

Я тоді служив у Росії, в Астрахані. Ні до України, ні тим паче до Лаври я не мав жодного відношення. Але душа моя боліла за свій народ. Мені хотілося для нього зробити щось хороше. Це й спонукало мене, нехтуючи власним спокоєм і ризикуючи життям, написати лист до М. С. Горбачова.

І знову хочеться спитати: чому цього не вчинив Філарет? Адже Лавра до нього була багато ближче, ніж до мене. Він, цей сьогоднішній "герой", не вимагав повернення, не захищав цієї святині, бо панічно боявся за свою шкуру, за дачу та за сите благополуччя.

За що ж, все-таки, з Філарета ЗНЯЛИ архієрейський сан? Він тепер про це розповідає різні легенди та небилиці. А як було насправді?

У 1967 році я був вікарієм Київським. Одного разу дякон Костянтин, який ремонтував філаретівську дачу, під великим секретом розповів мені, що митрополит Філарет, гуляючи там, на руках носить немовля і що це немовля – його рідна дитина. Тоді я не надав цьому великого значення, думаючи, що отець дякон, можливо, чогось не зрозумів. Та трохи згодом поміж киянами поповзли різні нескромні слухи, чутки, потім пішли по руках анонімні листи про аморальність Філарета.

Про це стали писати в газетах. Нищівного удару завдав Філарету письменник О. Нежний. Він багато про Філарета писав у журналі "Огонек". На сторінках цього часопису Нежний говорив: "Якщо я неправду пишу, то хай Філарет за наклеп подасть на мене в суд, а я там доведу свою правоту". Проте, Філарет на О. Нежного в суд не подав, бо знав, що цей судовий процес він програє. Обвинувач мав неспростовні докази.

Ім'я Філарета стало одіозним, для багатьох огидним, а його життя, поведінка, аморальність кидали чорну тінь на всю Православну Церкву, викликали обурення серед духовенства і віруючих. Щоб якось вийти з цього непростого становища, адже подібне виходить за рамки церковних канонів, на Архієрейському Соборі в Москві 1992 року Філарету було запропоновано тихо-мирно піти на пенсію, щоб каятися перед Богом у своїх гріхах. Перед святим Хрестом і Євангелієм Філарет тоді пообіцяв це зробити заради злагоди та миру церковного.

Це так було на Соборі в Москві. Повернувшись додому, в Київ, Філарет "забрав свої слова назад". Він розіграв комедію, сказавши, що Москва його хоче позбутися тому, що він домагається церковної автокефалії, бажає добра Україні.

Філарет набивав собі ціну, ліз в герої і великомученики. Та насправді все було не так. Йому жалко стало прощатися з митрополичою владою. Він аж тридцять літ керував Київським Єкзархатом і тепер уже не міг себе уявити в ролі простого смертного.

На пенсію він, звичайно, не пішов.

Будучи забороненим у священнослужінні в 1992 році на Харківському Архієрейському Соборі, він продовжував служити і, навіть, рукополагати для себе архієреїв – готував свої власні кадри.

Однак було покладено початок філаретівській секті, котру тепер чомусь він іменує Київським Патріархатом.

У свій час, виступаючи проти атеїстичної влади, я жертвував собою ради Церкви. Філарет же робить навпаки: він Церкву приносить в жертву ради свого мізерного земного благополуччя. Він воліє хоч у пеклі, та все ж таки сидіти в патріаршому куколі. Якби я був на його місці, я взяв би лопату, пішов на Київську гору, викопав би там печеру, таку, яка була в святого Антонія, заліз би в неї і плакав день і ніч, просячи у Бога прощення. Бо є чого плакати, адже гріх Філарета не рядовий, це – гріх вселенський.

Та Філарет не плаче, печери не копає і не кається. Сатанинська злоба, гордість, непомірне честолюбство засліпили його очі і він уже нічого не бачить, окрім свого власного куколя і ненависної Москви.

Філарет йде вперед. Будучи духовно сліпим, він веде за собою усіх сліпих – веде їх у безодню.

Колись Іоанн Кронштадтський сказав, що письменник Лев Толстой у своєму богохульстві так далеко зайшов, що Бог уже може не прийняти його покаєння. Так і сталося. Л. Толстой помер без Сповіді і Причастя.

Чи не буде такого ж самого з Філаретом? Трудно йому повернутися назад – "далеко зайшов". Головною помилкою його є те, що він, в Ім'я Бога, йде проти Бога. І шкода, що він сам цього не помічає.

У 1991 році одного разу я з Івано-Франківська приїхав у церковних справах до митрополита Філарета. З архієреїв нікого не було. Вечоріло. Ми сіли чай пити і повели церковну розмову – говорили про долю Церкви і дещо інше. Бесіда наша затягнулася аж до другої години ночі. Після такого відвертого і тривалого спілкування я зрозумів, що митрополит Філарет багато дечого знає такого, чого не знають інші. Він знав тоді, "звідки вітер дує" і хто сьогодні робить "погоду" у світі. Це було дуже важливим для того, кому Бог вручив церковне кермо. Сьогоднішньому архієреєві треба знати дуже багато, аби церковний корабель не повести на рифи чи не посадити його на міліну.

Колись Христос Своїм учням казав: "Вам дано знати таємниці Царства небесного" (Мф. 13,11). Тепер, щоб орієнтуватися в цьому непростому, хаотичному лукавому світі та керувати Церквою, треба набагато більше – треба знати ще й таємниці пекла, знати "путі змія" (Притч. 30,19), знати плани сатани, замисли темних сил, щоб можна було їм запобігати і боротися з ними.

З нашої нічної бесіди я тоді зробив висновок, що митрополит Філарет усе це знає. І тому мене зараз дуже дивує те, чому він так легко став іграшкою в руках тих самих темних, демонічних сил, про котрі ми з ним тоді говорили. Невже він перестав розуміти таку просту істину, що, поділивши Церкву, він її не будує, а руйнує: що, нацьковуючи українця на українця, сіючи ворожнечу між людьми, він тим самим допомагає сатані знищувати Православ'я, а разом з ним і нашу Святу Русь – Україну?!

Щоб зруйнувати святе Православ'я, сатана кинув на нас усі свої пекельні сили: секти, розколи, розпусту, порнографію та всяку іншу погань. Філарет у цьому дуже допомагає! Він не будівельник, а свідомий руйнівник України, він – український гробокоп. Шкода, що в цій неблагородній справі йому інколи допомагають навіть деякі наші народні депутати.

Колись принц Гамлет, даючи сопілку своєму набридливому другові, сказав:

– Візьми і грай!

– Я не вмію, – відповів той.

– На сопілці грати не вмієш, а на моїй душі грати хочеш! Чи ти думаєш, що моя душа простіша сопілки? – запитав принц.

Депутати, які намагаються в Україні побудувати філаретівську Церкву, в сільському господарстві порядку не можуть дати, економіку розвалили, на сопілці грати не вміють, а Церквою керувати хочуть. Чи ж вони думають, що Церква Божа простіша від пастухової сопілки?

Кожен повинен займатися **свою** справою. Тоді добре буде. Якби мене, наприклад, призначили директором атомних станцій, то я на кожній з них зробив би свій Чорнобиль, бо я не знаюся на цій справі. Тому і не беруся за це. Панове депутати, ви мабуть не читали Катехізиса, не вивчали догматики, літургики, патрології, гомілетики, не знаєте різниці між словами ікономія та акрівія, не всі з вас навіть біблію жодного разу до кінця прочитали, а в Церкві святій ви беретеся порядкувати!

Чи ви, часом, не хочете тут зробити духовного Чорнобиля?.. Якщо маєте бажання допомагати Церкві, то будь ласка, але тій Церкві, котру визнає увесь православний світ, а **не самочинній**. Бо сьогодні її очолює Філарет, завтра – Хома, Гаврило, а після їх – Данило. Чи ви так і будете самі бігати та народ водити за всілякими самозванцями?

Філарет, виступаючи по радіо, телебаченню та в пресі, твердить, що немає такого закону, який дав би комусь право архієрея позбавити його сану. Мабуть, він забув, що в 1991 році він знімав сан з єпископа Іонафана. І вважав це законною справою. Виходить щось дивне: коли сам Філарет таке чинить, це справедливо і законно, а коли з ним так поступають, то це незаконно. А де ж логіка?

В Правилах святих Апостолів ми часто зустрічаємо такий вираз:

"Да извержен будет", – себто хай буде позбавлений священного сану. Про це мовиться в правилах 5, 6, 7, 11, 20, 25, 31, 42, а також в багатьох інших. У 25-му правилі сказано, що позбавляється сану – "да извержен будет от священного чина" – той, хто порушив монашеску обітницю безшлюбності. Саме за це і постраждав Філарет Денисенко. Почали говорити і писати, що у нього на дачі є жінка, від котрої він має трьох дітей. Якщо це було наклепом, вигадкою, йому тоді треба було клятвено довести свою невинність, однак цього він не зміг зробити.

Від Філарета часто можна почути, що Архієрейський Собор його осудив не по закону. Відповідаю на це. У 9-му правилі IV Вселенського Собору сказано, що коли хтось з єпископів не згоден з рішенням місцевого суду над ним, він має право податися до вищого суду архієреїв або до Вселенських патріархів. Про це саме говориться також у 17-му та 23-му правилах згаданого Собору.

Постає логічне запитання: чому Філарет не використав цієї можливості? Адже це був шанс реабілітувати себе і законним, канонічним шляхом повернути собі втрачене достоїнство. Він мав незаперечне право звернутися до Вселенських патріархів та інших Глав Православних Церков, доводячи свою правоту.

Філарет цього не робив, бо знав, що ніхто його не підтримає, бо там вже давно достеменно знають про його гріх.

Українська Православна діаспора, розсіяна по всьому світові, відкинула Київський філаретівський патріархат, "над котрим сміються по всьому світі", не захотіла "мати справу з чекістом Філаретом і після смерті Мстислава пішла під омофор Константинопольського Патріарха".

Була ще одна спроба вивести Філарета з духовної ізоляції. Академік Жулинський М., за дорученням Л. Кравчука, 18 жовтня 1993 року відвідав Вселенського Патріарха Варфоломея і почув від Його Святості наступне: "Такої інституції, як Українська Православна Церква – Київський Патріархат, у Православ'ї не існує. А Філарета ніхто не вважає архієреєм". Таке саме Філарет міг би почути і з вуст усіх інших Глав Церков.

Потерпівши поразку в області канонічного права, розвінчаний митрополит Філарет вдався до фальші, брехні, обману, наклепу, шантажу і, навіть, до грубої сили. Його духовенство і дехто з інтелігенції роблять на нашу адресу закиди, що ми в храмах, мовляв,

правимо службу Божу російською мовою. В "Зверненні республіканської Ради всеукраїнського об'єднання ветеранів" так і сказано: "В більшості храмів богослужіння проводиться російською мовою". Тут помилка. Ми служимо не російською, а церковно-слов'янською мовою. Себто, мовою церковною. Такою мовою у своєму богослужінні користуються Болгарська, Польська, Чехословацька, Сербська та частково Американська і Молдавська Православні Церкви. Невже вони теж моляться російською і прислужуються Московській патріархії?

Наша церковна мова не може вважатися російською ще й ось чому. Після Хрещення Русі-України наші прабабки слухали службу незнайомою їм грецькою мовою. А потім вони взяли собі зрозумілу, створену для церковного вжитку святыми братами Кирилом і Мефодієм, мову. Вона прийшла до нас з Болгарії, а не з Москви, якої тоді навіть у згадці ще не було, бо аж через якихось півтори сотні років Київський князь Юрій Довгорукий поїхав на північ і там збудував Москву. Він туди повіз з собою нашу культуру, звичаї, освіту, в тому числі і церковнослов'янську мову, яка впливала на побуту. Так що наша мова, побутова і церковна, з Києва пішла в Москву, а не з Москви до Києва, на Україну прийшла. Отже, наша богослужбова мова – це мова церковна і разом з тим древньо-українська.

Я просто не розумію, чому її називають російською? Панове, пора вже усім знати свою національну історію і церковну теж. Тоді не прийдеться так фальшивити і вводити людей в оману.

В цьому ж самому "Зверненні" подаються ще й такі "перлини": "Віруючі несуть у церкву останні копійки, не підозрюючи, що Церква підпорядкована Московському патріархату, що їх пожертви йдуть на користь російської держави. Цим завдається велика шкода українському державотворенню".

Цей документ підписали більше 30-ти народних депутатів, в тому числі й мій земляк І. Р. Юхновський, котрому я при нагоді міг би сказати таке: "Пане Юхновський, приїжджайте до мене в Полтаву на чай. А разом з тим я покажу Вам свої бухгалтерські документи, Ви подивитесь і самі переконаєтесь, що з того часу, коли наша Церква отримала незалежність, ми до Москви не послали жодної копійки. Та й нема чого посилати. Мною на Полтавщині останнім часом відкрито понад 100 дощенту зруйнованих більшовиками храмів. Усі пожертви йдуть на їх ремонти. В Єпархіальному управлінні і на зарплату не завжди вистачає: я за місяць одержую 80 гривень, а деякі мої працівники – 100. Вони отримують більше. У них діти, котрих треба годувати. А Ви, пане, теж получаете 80 гривень? Так що прошу Вас, не грішіть і не стверджуйте того, чого нема".

У Заяві "Депутатського Об'єднання на захист канонічного Українського Православ'я", є такі слова: "Ієрархи Російської Церкви через Українську Православну Церкву Московського патріархату щорічно отримують з України понад 200 мільйонів доларів прибутку від торгівлі церковними речами, а тому й не бажають випускати із своїх рук головне джерело прибутку".

Це якась фантастика. Панове, перехрестіться, якщо ви ще не забули як це робиться! По вашому виходить, що кожна наша церковна громада дає на Москву не менше тридцяти тисяч доларів за рік. Такі гроші моїм парафіянам навіть не снилися! Я тут вище про це вже говорив. Повторюватися не буду.

Колись атеїстам, якщо вони дуже брехали, я казав так: "Товарищи безбожники, хотя вы и безбожники, но врать так безбожно – грех!" Не знаю, що вам, панове, з приводу цього сказати? Я краще помовчу, а ви самі здогадайтеся...

Кінчається Заява дуже гарними словами: "Нехай допоможе нам у цьому Всевишній". Ручаюся, панове, Він вам не допоможе, бо ви разом з Філаретом не тому Богу молитесь.

Газета "Вечірній Київ" 27 березня 1997 року нашому Уряду писала: "Щиро благаємо і пропонуємо до кінця 2000 року допомогти ліквідувати в Україні всі парафії Московського патріархату. Ми не бажано звертатися до Бога через Московських попів... Цих Московських попів пора відправити в Москву, хай там шукають їм парафії, а не в Україні".

Читаєш отаке і думаєш: "Чого тут більше, ненависті чи слини? Бо розуму тут не видно!" Нас називають "попами". Тхне більшовизмом. Такого я вже наслухався "по саму зав'язку" від комуністів. А чи не сидять вони, бува, і у "Вечірньому Києві" та й сварять нас?

Вважаю, що кожному українцю має бути не байдужим питання солідарності своєї нації. Релігія в суті своїй повинна бути об'єднуючим фактором, Бог нас кличе до такої єдності, а не навпаки. Не розумію, чому це я маю шукати парафію в Москві? Тільки тому, що я не з розстригою Філаретом? Хіба він такий великий українець? Я тут вже писав про його "українство". Але ж не з Філаретом також греко-католики, католики, баптисти, атеїсти. Чи їм теж шукати парафій у Москві?.. Хто ж тоді залишиться на Україні?..

Хочуть до 2000 року ліквідувати усі наші законні канонічні храми – релігійні громади, щоб дати місце неканонічним, беззаконним. Хіба Україна від цього щось виграє? Хіба Бог до неї від цього стане ближче?

Хочеться ще запитати, як Філарет думає ліквідувати наші храми? Планує це робити силою? Так це ж бійка, сімейна війна... За допомогою агітації? Якщо по щирості говорити, то мені зовсім не зрозуміла та сліпа, просто таки сатанинська ненависть до Російської Православної Церкви, яку мають і проповідують філаретівці.

Православна Церква ця, є не просто Російською, а ще й Христовою. Хто ненавидить Христову Церкву, той ненавидить Христа. Виходить, що Філарет і його приспівники є христоненависниками, христорборцями і богоборцями, які одягли на себе маски Христових служителів. Апостол Павел пише, що й сатана інколи до таких трюків вдається: він бере на себе вигляд світлого Ангела, аби так було зручніше спокушувати віруючих і вести їх до пекла (2 Кор. 11,14). Так тепер чинить і Філарет.

Щоб збити людей з пантелику філаретівці усім говорять, що наша Церква нібито цілковито підпорядкована Московському патріархату. Це – БРУТАЛЬНИЙ НАКЛЕП. З того часу, коли ми отримали незалежність, я жодного разу з Москви не одержав якихось вказівок або рекомендацій стосовно того, як нам треба діяти і що робити в тому чи іншому випадку.

Правда, ми під час наших богослужінь в молитвах згадуємо Патріарха Московського. Та хіба це залежність? Я молюся за Патріарха Грузинського Іллю, бо разом з ним вчився в академії; за Митрополита Василя Варшавського, бо з ним давно знайомий. Чи це можна називати залежністю? Якщо бути чесним до кінця, то треба сказати, що наша держава ще більш залежна від Росії, ніж Українська Православна Церква від Московської Патріархії. Церква наша давно живе самостійним життям і далі житиме без Москви. А от Україна, поки що, аж ніяк не може обійтися без російського газу і нафти. Та й сам розстрижений Філарет користується російським газом і свої автомашини заправляє російським бензином. І це – не фікція, а дійсність. Чому ж Філарет не протестує проти цього? Чому він мовчить? Чому не кричить про залежність України від Росії? А мовчить тому, що ця людина фальшива від свого тім'я аж до самих п'ят!

Філарета за його гріхи, обман, клятвопорушення, озлоблення, Архієрейський Собор позбавив священного сану і він тепер уже простий мирянин, він сьогодні просто Денисенко Михайл. Він і його духовенство після цього акту прокляття не мають права рукополагати, хрестити дітей, хоронити померлих, причащати віруючих, бо всі ці дії незаконні, безблагодатні і, більше того, **гріховні**.

Філарет, підданий **прокляттю** (анафемі), несе цю кару не сам, несуть її й ті, хто його підтримує, хто за ним іде. Правда, він, обманюючи людей, каже, що цю анафему Москва проголосила незаконно, по злобі своїй до нього. Це – ще одна його фальш. Анафему підтримали усі інші Вселенські Церкви. Отже він накликав на себе і своїх прісних не московську, а вселенську анафему – світове церковне прокляття.

Коли я, кажучи це, помиляюсь, то хай Філарет документально покаже, хто з патріархів, хто з Глав автокефальних, незалежних Церков підтримує його, хто проти цієї анафеми. Такого документу у нього нема й не буде.

Таким чином Філарет-розстрига веде наших дітей, онуків, та й батьків, – усю Україну під вселенське **прокляття**.

Брати і сестри! Хіба вам мало і без цього різного горя та біди, що дехто з вас шукають собі ще й прокляття? Філарета ви не спасете, а себе погубите. **Не йдіть** до нього, а хто вже пішов, **негайно поверніться** в законну, канонічну Українську Православну Церкву, щоб над вами не тяжіло прокляття, а було Боже благословення, щоб до вас прийшло спасіння!

Не зважаючи на вище перелічені аргументи, Філарет не здається, кажучи, що церковна історія знає подібні випадки: лишали сану Іоанна Златоуста, а пізніше повернули йому його гідність. Таке було з Московським Патріархом Никоном. Але є деяка різниця, про котру Філарет "не знає" або навмисно "забув". Справа в тому, що ніхто з тих єпископів після позбавлення сану не служив сам і нікого в священний сан не висвячував. Не робили цього ні Златоуст, ні Никон.

У 28-му Апостольському Правилі сказано: "Якщо єпископ, священник або диякон за якісь гріхи буде заборонений в священнослужінні, але стане і надалі служити, то такого зовсім треба відсікати від Церкви". Ігноруючи усі церковні закони, Правила і традиції, Філарет рукополагає нових єпископів, "забувши" про те, що сам він вже не єпископ, що він не може комусь дати того, чого вже сам не має. Як не можна запалити нової свічки від тої, що вже погасла, так не може розстрижений та відлучений від Церкви Філарет дати комусь іншому архієрейську благодать.

Мене дивує ексцентричність Філарета. Тепер він заходився правдами і неправдами будувати автокефальну Церкву – будувати саме тоді, коли цей факт на Україні піднімає бурю серед населення. Чому він не хотів цього робити раніше – канонічно, без буму?

У 1989 році, будучи єпископом Астраханським, я на Синоді Руської Православної Церкви сказав, що на Україні пора змінити церковну назву, щоб вона називалась **Українською** Православною Церквою. Філарет, теперішній "щирий" українець і автокефаліст, тоді заявив: "Ніколи Української Церкви не було, нет и не будет!" Якби він тоді мене зрозумів і послухав, то з його підтримки ми сьогодні в Україні мали б мирну ситуацію і гарну духовну погоду.

Коли виникла на Заході Українська Автокефальна Церква, очолена Іоанном, колишнім єпископом Житомирським, я Філарету знову говорив, що зараз між нашими Церквами невеличка тріщина, але трохи згодом замість тріщини проляже прірва, котру не можна буде перескочити. Треба вести переговори з ними. Філарет мені "глибокодумно" заявив: "Автокефалия в 20-х годах уже была. А где она теперь? Она пропала и эта тоже пропадет". Я йому на це тоді відповів, що ту автокефалію розстріляв Сталін, а цю хто буде розстрілювати? Ніхто! Вона ростиме. Треба сідати за стіл переговорів. Адже тоді цього прагнули і автокефальні архієреї.

У своєму відкритому листі від 25.06.1991 року я до автокефальних архієреїв звертався з закликом повернутися у свою законну, канонічну Церкву і ми тоді усі разом, спільними силами та з Божою допомогою збудуємо нашу вільну, суверенну Україну, а в ній – незалежну, національну Церкву, яку визнає увесь світ, яка буде милою для неба і страшною для пекла".

Я робив усе, щоб не допустити прірви. Я говорив на цю тему майже з усіма автокефальними єпископами, у тому числі і з Яремою (патріархом Димитрієм) і з нині покійним Романюком (патріархом Володимиром). Усі вони розуміли мене і підтримували мої плани, а Філарет навіть пальцем не ворухнув для церковного примирення.

Прірву, про котру я говорив шість років тому, ми сьогодні вже маємо! Між нами і філаретівцями росте протистояння, духовна напруга, озлоблення.

Філарет воїнствує. На Полтавщині було завжди тихо, але від недавнього часу тут теж почалася колотнеча. В пресі, по радіо, на конференціях філаретівці про нашу Церкву та духовенство кажуть, що ми "московські великодержавники та їхні прислужники в рясах", що ми "московські слуги Лужкових" і що вони в скорому часі "вимітатимуть московське сміття" з України.

Я завжди смиренно служив Богу, а прислужником ні в кого не був, і московським сміттям мене ще ніхто не смів називати. Це для мене і моєї Церкви велика образа. За таке і в суд

можна було б подати. Але мій Суддя і Адвокат на небі, він в усьому розбереться, а наклепникам **кари** Божої не уникнути!

Саме ця безсоромна неправда, наклеп і образа заставили мене взятися за перо й написати. Мій характер такий: коли нападають на мене, я мовчу; але коли кривдять Церкву, я всією своєю силою стаю на її захист.

Ще будучи в Почаєві послушником, підлітком, у 1943 році я, сам не знаю чому, написав:

Хоч упаду, але встану

І твердо я стану -

З правого шляху

Я не зійду.

Уперед! Хоч і тяжко ногам

Під вагою Хреста,

Але ганьбити я не дам

Правди Христа!

І це стало моїм життєвим кредо. За Церкву, за Божу правду я завжди кидався у вогонь, горів, але, дякуючи Богові, не згорав. Знаю, що і цим листом я викликаю вогонь на себе. Та по-іншому діяти не можу, не вмію і не маю права. Моєї мовчанки і спокійного споглядання на речі Бог мені не простить.

Я бачу, що в духовному житті України росте ненависть, озлоблення і недовіра. Кожен, в запалі, хоче на свого супротивника вилити якомога більше звинувачень, забуваючи, що від цього в першу чергу страждає Церква, Божа істина і наша держава. Робиться те, про що я говорив в 1990 році, а моє інтерв'ю газеті "Прикарпатська правда" у 1991 році так і називалося "У чварах роздираємо Україну"...

Секретар Філарета О. Борис Табачек нещодавно, усього місяць тому, виступаючи на Києвщині в с. Григорівка, сказав, що наше духовенство московське, але прикривається вивіскою "Українська Православна Церква", а насправді воно є "заклятим ворогом усього українського".

Почали о здоров'ї, а кінчили за упокой. Почали про релігію, але стали сповзати в політику, себто "у чварах роздирати Україну". Священик Борис Табачек у селі Григорівка розхвалював мужність і відвагу "патріарха" Філарета, водночас поливаючи брудом "московське" духовенство. Люди, обмануті такою пропагандою, перейшли у Київський патріархат. За подібним сценарієм проходить голосування і в інших парафіях, і на Полтавщині теж. Питають у людей: "Ви за яку Церкву: Київську чи Московську?" Звичайно, люди, не знаючи суті справи і довіряючи своїм керівникам, голосують за Київську. Так виникає парафія Української Православної Церкви – Київський Патріархат.

Та керівникам сільських Рад треба свідомо ставитися до подібних питань, бо вони несуть відповідальність перед Богом не лише за себе, а й за своїх людей. На Полтавщині це, зокрема, стосується таких парафій, як у селах Лазірки, Вирішальне, Богданівка. А треба було б, перш ніж голосувати, сказати віруючим ось так: "Люди добрі, хто з вас хоче бути в пеклі разом з відлученим від Церкви і проклятим Філаретом Денисенко, станьте зліва, а хто хоче бути в раю разом з благословенним Митрополитом Володимиром, хай стане справа". Ось тоді й побачили б, що з Філаретом майже нікого не було б. У безодню він пішов би з невеличкою компанією. І священику Борису Табачеку про це слід було б знати і хоч трохи думати.

Серед того великого нагромадження диявольської злоби та безглуздя самим небезпечним є намір до 2000-го року "ліквідувати в Україні всі парафії Московського Патріархату" та "вимести з України Московське сміття".

У який спосіб Філарет має намір це робити? Вимітати, значить вигнати з України одинадцять мільйонів росіян. А вигнати як? Силою? За допомогою дрючків, зброї? Але в Москві є горе-політики, які цього тільки й чекають. Російська армія в такому випадку могла б на танках прибути сюди, щоб захистити своїх земляків. А це – початок війни!

Чи хочемо ми такого фіналу? Чи ж вірно ми будемо незалежну Церкву і суверенну Україну?! Я думаю, нам треба жити в любові та злагоді з усіма своїми сусідами – як на Сході, так і на Заході.

Брати і сестри! Філарет не вождь, а інтриган! Він веде наш народ до загибелі, до прокляття. Бійтеся його! Не можна заради його персони жертвувати Православною Церквою і державою!

Як же нам вийти з цієї архіскладної ситуації? Відповідаю: відправити лжепатріарха Філарета на пенсію. Зібрати Собор Єпископів усіх гілок Православ'я і там виробити план законного і канонічного об'єднання їх.

Вірю, що таке об'єднання відбудеться. Я молюсь про це. Господь допоможе нам. Більше того: до нас приєднуються навіть греко-католики. Там є розумні, мислячі єпископи. Вони вже розуміють, що унія не є нашою рідною вірою. Це вже знає і галицька молодь, до котрої я не так давно писав своє Звернення.

Україна – унікальна держава. Жоден народ не дав такої кількості святих, як Київська Русь. Тільки в Києво-Печерській Лаврі їх спочиває понад 150. Тут надзвичайно велика Божа благодать. Тому-то темні сили так злобно воюють проти неї. Але перемога буде за нами! Наша Церква буде самою великою і впливовою у світі, а на Україну буде рівнятися вся Європа!

З нами Бог!

З ласки Божої смиренний Феодосій,
Митрополит Полтавський і Кременчуцький

6.V. 1997 р.